

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет медичний, міжнародний
Кафедра анатомії людини

Силабус навчальної дисципліни
«Клінічна анатомія та оперативна хірургія»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин /3 кредити. Медицина: II рік навчання, IV семестр Медицина СТН: III рік навчання, V семестр
Дні, час, місце проведення	Заняття проводяться в учбових кімнатах кафедри згідно з розкладом занять. Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється на платформі Microsoft Teams.
Викладач (-і)	<ol style="list-style-type: none">1. Аппельханс Олена Леонідівна. <i>Завідувачка кафедри, доктор медичних наук, професорка.</i>2. Кошельник Олена Леніанівна, <i>кандидат медичних наук, доцентка</i>3. Анцут Ольга Андроніківна, <i>старша викладачка, завуч кафедри.</i>4. Антонова Наталя Анатоліївна, <i>старша викладачка, завідувачка музею анатомії людини.</i>5. Чеботарьова Світлана Олегівна, <i>старша викладачка.</i>6. Урсу Олександр Юрійович, <i>старший викладач, керівник студентського гуртка.</i>
Контактна інформація	Довідки за телефонами: <ol style="list-style-type: none">1. Аппельханс О. Л. 06748420522. Кошельник О.Л. 06799056793. Анцут О.А. 05045612364. Антонова Н.А. 06335475155. Чеботарьова С. О. 06748389856. Урсу О.Ю. 0971677773 <p style="text-align: center;">E-mail anatomy@onmedu.edu.ua</p>

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення. Клініко-анатомічне обґрунтування основних інструментальних маніпуляцій у практиці хірургії та внутрішньої медицини.

Пререквізити. Засвоєння дисципліни спирається на знання, здобуті здобувачами вищої освіти в процесі вивчення анатомії людини, гістології, фізіології, патоморфології, патофізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, загальної хірургії, іноземної мови за професійним спрямуванням та інтегрується з цими дисциплінами.

Постреквізити. Засвоєння дисципліни закладає основи вивчення студентами клінічних дисциплін терапевтичного та хірургічного профілю, зокрема хірургії, нейрохірургії, анестезіології та інтенсивної терапії, акушерства і гінекології та іншими навчальними дисциплінами, де застосовуються хірургічні методи лікування, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання і професійної діяльності.

Мета дисципліни: набуття кожним здобувачем вищої освіти компетентностей та практичних навичок, обґрунтованих знаннями з клінічної анатомії для вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання, оволодіння технічними прийомами і навичками основних інструментальних втручань.

Завдання дисципліни:

Опанувати знання, вміння та практичні навички, які надають можливість сформуванню у майбутнього лікаря вміння для надання медичної допомоги при невідкладних станах, хворим хірургічного і терапевтичного профілю, а також вміння анатомічно обґрунтувати спосіб їх проведення. Оволодіти навичками використання загального хірургічного інструментарію для розтину, з'єднання м'яких тканин, тимчасової і остаточної зупинки кровотечі.

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

Знати:

- загальний принцип пошарової будови тіла людини;
- клінічну анатомію ділянок тіла людини;
- клінічну анатомію внутрішніх органів людини;
- клінічну анатомію клітковинних просторів, судинно-нервових пучків;

- вікові та індивідуальні особливості будови, форми, топографії та сінтопії внутрішніх органів та інших анатомічних утворень;
- техніку використання хірургічних інструментів;
- основні етапи інструментальних втручань та маніпуляцій;

Вміти:

- демонструвати та описувати клінічну анатомію ділянок тіла людини, внутрішніх органів, клітковинних просторів, судинно-нервових пучків;
- використовувати знання з клінічної анатомії для обґрунтування анатомічній особливості тіла хворого при різних патологічних станах;
- користуватися основними хірургічними інструментами;
- обґрунтовувати вибір техніки інструментальних втручань, спираючись на знання клінічної анатомії;
- виконати основні маніпуляції, що проводяться у практичній хірургії і внутрішньої медицині на трупному матеріалі та тренажерах;

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (КУРСУ)

Форми навчання:

Дисципліна викладається у формі лекційних (12 год) і практичних занять (48 год.) та організації самостійної роботи (60 год.).

Методи навчання:

словесні (відповідь, пояснення, бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, робота з книгою);

наочні (малюнок, демонстрація, ілюстрація);

практичні (відпрацювання практичних навичок, коректне користування хірургічним інструментарієм).

Форми самостійної роботи здобувачів вищої освіти (СРС):

- теоретична підготовка до наступного практичного заняття
- вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій
- перегляд навчальних відеофільмів
- рішення тематичних тестових завдань
- розв'язання тематичних ситуаційних задач
- відпрацювання практичних навичок
- написання оглядів літератури, рефератів та презентацій за окремими темами навчального матеріалу з використанням додаткової навчальної та наукової літератури
- написання протоколів маніпуляції і операцій за встановленими темами

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Введення у дисципліну. Загальний хірургічний інструментарій. Техніка роз'єднання та з'єднання тканин. Види хірургічних швів та вузлів.

Тема 2. Клінічна анатомія мозкового відділу голови. Ділянки, пошарова будова. Особливості кровопостачання та венозного відтоку.

Тема 3. Клінічна анатомія мозкового відділу голови. Ділянки, пошарова будова. Особливості кровопостачання та венозного відтоку.

Тема 4. Оперативні втручання на голові: первинна хірургічна обробка ран голови, трепанація черепа, антротомія. Раціональні розрізи на обличчі. Розтин лобної, верхньощелепної пазухи.

Тема 5. Клінічна анатомія шиї. Ділянки, трикутники. Фасції шиї та міжфасціальні простори. Сонний трикутник, його вміст. Клінічна анатомія органів шиї.

Тема 6. Оперативні втручання при асфіксії - конікотомія, крикотомія, трахеотомія. Резекція щитовидної залози за О.В. Ніколаєвим. Операції на судинах шиї.

Тема 7. Узагальнююче заняття з клінічної анатомії та оперативної хірургії голови та шиї.

Тема 8. Клінічна анатомія грудей. Топографія міжреберних проміжків. Діафрагма. Молочна залоза. Клінічна анатомія плеври, плевральних синусів, легень, трахеї, бронхів.

Тема 9. Клінічна анатомія середостіння. Клінічна анатомія серця, перикарда. Функціональна анатомія клапанів серця. Тимус. Стравохід. Великі судини та нерви середостіння.

Тема 10. Пункція плевральної порожнини. Види пневмотораксу, оперативне втручання для їх усунення. Оперативні доступи до органів грудної порожнини. Операції при недостатності коронарного кровообігу.

Тема 11. Клінічна анатомія передньобічної стінки живота. Ділянки, шари, "слабкі місця". Пахвинний канал. Клінічна анатомія стегового каналу, ділянки пупка та білої лінії живота. Оперативні доступи до органів черевної порожнини.

Тема 12. Поняття та класифікація гриж передньобічної стінки живота. Хірургічна анатомія та оперативне лікування пахвинних, стегових, пупкових гриж та гриж білої лінії живота.

Тема 13. Порожнина живота, її частини. Черевна порожнина. Клінічна анатомія очеревини. Сумки, канали, закутки.

Тема 14. Футлярна будова стінки органів шлунково-кишкового тракту. Клінічна анатомія шлунку, дванадцятипалої кишки. Кишкові шви. Резекція шлунку. Гастростомії. Ваготомії.

Тема 15. Клінічна анатомія печінки і жовчних шляхів. Холецистектомія. Клінічна анатомія та операції на підшлунковій залозі та селезінці.

Тема 16. Клінічна анатомія тонкої та товстої кишок. Морфологічні відмінності. Апендектомія, калова фістула та протиприродний відхідник. Функціональні відмінності.

Тема 17. Узагальнююче заняття з клінічної анатомії та оперативної хірургії грудей, передньобічної стінки живота та черевної порожнини.

Тема 18. Клінічна анатомія поперекової ділянки та заочеревинного простору. Операції на органах заочеревинного простору: пиєлотомія, нефротомія, нефректомія.

Тема 19. Клінічна анатомія чоловічого тазу: кістки, м'язи, фасції, клітковинні простори, поверхи. Хірургічна анатомія органів чоловічого тазу. Операції на сечовому міхуру, яєчку, прямій кишці.

Тема 20. Клінічна анатомія жіночого тазу. Хірургічна анатомія органів жіночого тазу. Пункція заднього склепіння піхви. Операції при позаматковій вагітності.

Тема 21. Клінічна анатомія верхньої кінцівки: м'язи, канали, борозни, проекції судин. Надпліччя: підключична, дельтоподібна, лопаткова і пахвова ділянки. Ділянка плеча та плечового суглоба. Клінічна анатомія ліктьового суглоба, ділянки передпліччя та кисті. Простір Пирогова. Операції при гнійних захворюваннях кисті.

Тема 22. Клінічна анатомія сідничної ділянки. Квадранти. Над- та підгрушоподібний отвори, їх вміст. Розповсюдження запальних процесів з тазу на передню та задню поверхні стегна. Стегновий, затульний та привідний канали. Клінічна анатомія стегна, підколінної ямки, коліна, гомілки та стопи. М'язи, трикутники, борозни, канали стегна, гомілки.

Тема 23. Операції на кінцівках. Остеотомія, остеосинтез. Ампутації. Доступи та перев'язка магістральних судин.

Тема 24. Диференційований залік.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Том 1: підручник / В. І. Півторак, О. Б. Кобзар, С.М.Білаш [та ін.]; за ред. В. І. Півторака, О. Б. Кобзаря. - Вінниця : Нова книга, 2021.- 568 с.
2. Оперативна хірургія та топографічна анатомія: підручник / Ахтемійчук Ю.Т., Вовк Ю.М., Дорошенко С.В. [та ін.]; за ред. Ковальського М.П – 5-видання. Київ: Медицина, 2020. - 504 с.

3. Алгоритм виконання практичних навичок із клінічної анатомії та оперативної хірургії : посібник / Гнатюк М.С., Слабий О.Б., Татарчук Л.В., Кріцак М.Ю. - Тернопіль: ТНМУ. 2020. – 92 с.

Додаткова:

1. Короткій курс топографічної анатомії та оперативної хірургії: підручник / В.І. Півторак, О.Б. Кобзар, Ю.Г. Шевчук, Вінниця: Нова Книга, 2016 р.
2. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: підручник/ В.І. Півторак, О.М. Проніна, Ю.М. Вовк [та ін.]; за ред. професорів: В.І. Півторака, О.М. Проніної. - Вінниця: Нова книга, 2016. - 312 с.
3. Koshelnyk E.L. Basics of clinical anatomy and operative surgery: study guide for students / E.L.Koshelnyk, A.G.Popov. – Odessa: Odessa State Medical University, 2019. – 103 p.
4. Загальна хірургія : базовий підруч. для студ. ВНЗ - мед. ун-тів й академій / С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба, І. Д. Герич [та ін.]; за ред. С. Д. Хіміча, М. Д. Желіби. - 3-є вид., переробл. і допов. - Київ : Медицина, 2018. - 607 с.
5. Черкасов В.Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю.Й., Ковальчук О.І. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти). - Вінниця: Нова Книга, 2010. – 392 с.
6. Воєнно-польова хірургія: підручник / Я.Л. Заруцький, В.М. Запорожан, В.Я. Білий [та ін.]; за ред. Я.Л. Заруцького, В.М. Запорожана. – Одеса: ОНМедУ, 2016.

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://info.odmu.edu.ua/chair/anatomy/files/109/ua>
2. <https://anatom.ua>.
3. <https://3d4medical.com/>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: диференційований залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, тестування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час виконання алгоритму практичної дії, інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час виконання алгоритму практичної дії та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час виконання алгоритму практичної дії та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час виконання алгоритму практичної дії та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Форма і методи підсумкового контролю: диференційований залік.

Диференційований залік проводить завідувач кафедр, професор кафедри, або викладач кафедри на останньому занятті з освітньої компоненти шляхом співбесіди зі здобувачем на останньому практичному занятті в усній формі при обов'язковому виконанні студентом всіх видів робіт, передбачених робочим навчальним планом і оцінених за поточну навчальну діяльність в середньому не нижче 3,00.

Оцінки «добре» та «задовільно», отримані здобувачем при складанні підсумкового контролю (диференційний залік), не перескладаються. Студент, який був допущений до складання диференційного заліку та не з'явився на нього без поважних причин, вважається таким, що отримав незадовільну оцінку

**Оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю –
диференційованого заліку**

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ правильно демонстрував виконання практичних навичок, точно дотримувався алгоритму їхнього виконання.
Добре	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує викладач. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей в інтерпретації даних анамнезу, результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ допустив незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою викладача.
Задовільно	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі з помилками інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, не знав окремих деталей, допускав неточності у відповідях на

	питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ припустився значних похибок у алгоритмі та техніці виконання навички.
Незадовільно	Здобувач освіти не виконав завдання, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі не міг інтерпретувати отримані дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, відповісти на поставлені питання, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі та техніці виконання навички.

Оцінка за дисципліну складається на 50,0% з оцінки за поточну успішність та на 50,0% з оцінки за диференційний залік.

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює

належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика навчальної дисципліни відповідає правилам, встановленим “Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин” в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету

Вимоги дисципліни: обов'язкове відвідування аудиторних занять, активна участь в обговоренні питань, попередня підготовка до занять за допомогою учбово-методичних посібників і основний літературі, якісне і своєчасне виконання завдань для самостійної роботи, участь у всіх видах контролю (поточний контроль, контроль СРС, підсумковий контроль).

Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є: використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі; використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо); проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо; повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо); призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо); проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Поведінка в аудиторії: Здобувачі вищої освіти повинні стежити за своїм зовнішнім виглядом, слідкувати за своєю мовою, поведінкою. Дбайливо відноситися до матеріально-технічної бази та навчальної літератури навчального закладу.